

5 VÝSLEDKY TSA ČESKÉ REPUBLIKY V LETECH 2003-2005

5.1 Příjezdový CR

Česká republika je od devadesátých let minulého století přitažlivou destinací cestovního ruchu zahraničních návštěvníků. V roce 2005 si ji jako cíl své cesty zvolilo přes 23 mil. návštěvníků. Významný podíl připadl na jednodenní návštěvníky, kterých do České republiky přicestovalo 9,3 mil. (40 %). Hlavní zdrojovou oblastí těchto návštěvníků jsou především sousední státy (Německo, Polsko, Slovensko, Rakousko), jen výjimečně tyto osoby přicestují z větší vzdálenosti. V šetření na hranicích bylo zároveň zjištěno, že převažujícími důvody jejich návštěvy jsou nákupy (53 %) a pracovní cesta (21 %).

Turisté představují zhruba 39 % všech návštěvníků a v roce 2005 jich do České republiky přijelo přes 9 mil. Nejčastěji z Německa (25%), Velké Británie (18 %), Slovenska (7 %), Polska (7 %) a Rakouska (6 %). Převažujícím důvodem návštěvy je v jejich případě rekreace a zábava (56 %) a nejatraktivnější destinací Praha, kterou při svém pobytu navštívily téměř dvě třetiny všech zahraničních turistů. Ve sledovaném období se s rostoucím počtem turistů zvyšoval počet přenocování poněkud pomalejším tempem.

Poslední skupinou návštěvníků, která je v TSA vyčleňována, jsou osoby tranzitující přes Českou republiku. Cíl jejich cesty leží mimo naše území a Českou republikou pouze projíždějí. V roce 2005 se nejčastěji jednalo o nerezidenty s trvalým pobytem na Slovensku (31 %), v Polsku (24 %) a Německu (16 %). Tito lidé nejčastěji míří do některého ze sousedních států – do Německa (33 %), Polska (13 %) či Rakouska (8 %).

Tab. č. 5.1 Počet příjezdů a přenocování návštěvníků v letech 2003-2005

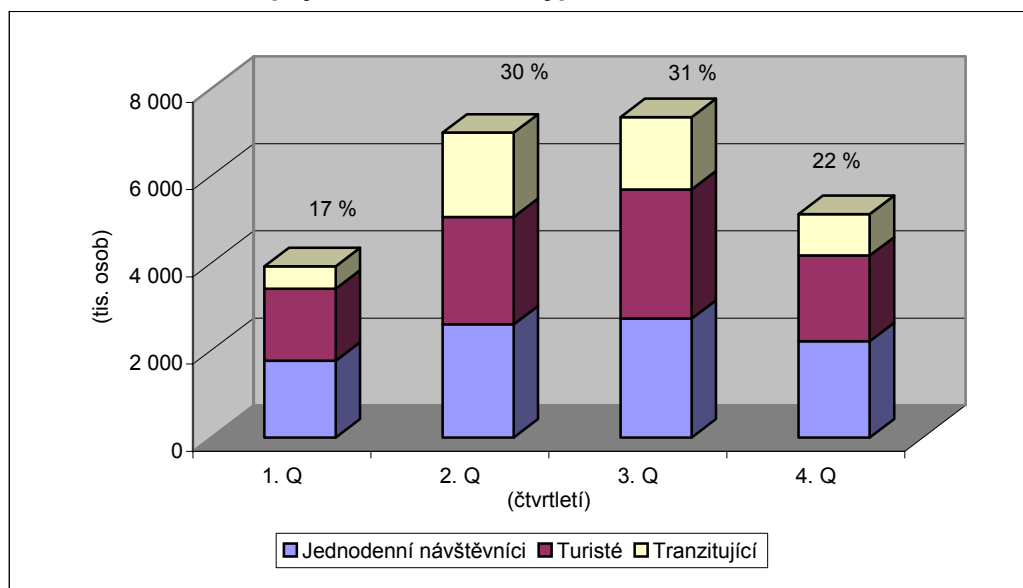
v tis./ v %

	2003	2004	2005	2004/2003 ¹⁾	2005/2004 ¹⁾
Jednodenní návštěvníci	7 529	8 924	9 294	118,5	104,1
Turisté	7 333	8 689	9 033	118,5	104,0
Tranzitující	4 142	4 903	5 060	118,4	103,2
Návštěvníci celkem	19 004	22 517	23 387	118,5	103,9
Přenocování celkem	30 131	34 870	35 928	115,7	103,0

1) Index změny v procentech

Příjezdový CR je z hlediska časového koncentrován především do 2. a 3. čtvrtletí roku. V posledních třech letech přicestovalo do České republiky v měsících od dubna do září vždy přes 60 % všech návštěvníků. Dle typu návštěvníka v jarních a letních měsících převažují turisté, v druhé polovině roku jednodenní návštěvníci. Nejvyšší podíl tranzitujících návštěvníků byl zaznamenán ve 2. čtvrtletí (viz. Graf č. 5.1).

Graf č. 5.1 Struktura příjezdového CR dle typu návštěvníka v roce 2005

Pozn. Údaj nad sloupcem vyjadřuje procentuální podíl daného čtvrtletí na celkovém počtu návštěvníků v roce 2005

Spotřeba příjezdového CR je pro Českou republiku obecně velmi důležitá a její hodnoty se s rostoucím počtem návštěvníků postupně zvyšují. Ve sledovaném období 2003-2005 vždy příjmy z příjezdového CR přesáhly hranici 100 mld. Kč, v roce 2005 pak dokonce 120 mld. Kč. Na této částce se podstatnou měrou podílely především finanční prostředky turistů, které zahrnovaly více než tři čtvrtiny z celkového objemu spotřeby všech návštěvníků. Zahraniční turisty lze díky tomu považovat za ekonomicky nejpřínosnější skupinu návštěvníků. Na jednodenní návštěvníky připadalo zhruba 15 % a na tranzitující, kteří tvořili z hlediska počtu v roce 2005 více než pětinu návštěvníků přijíždějících do České republiky, pouze 7 % celkové spotřeby příjezdového CR.

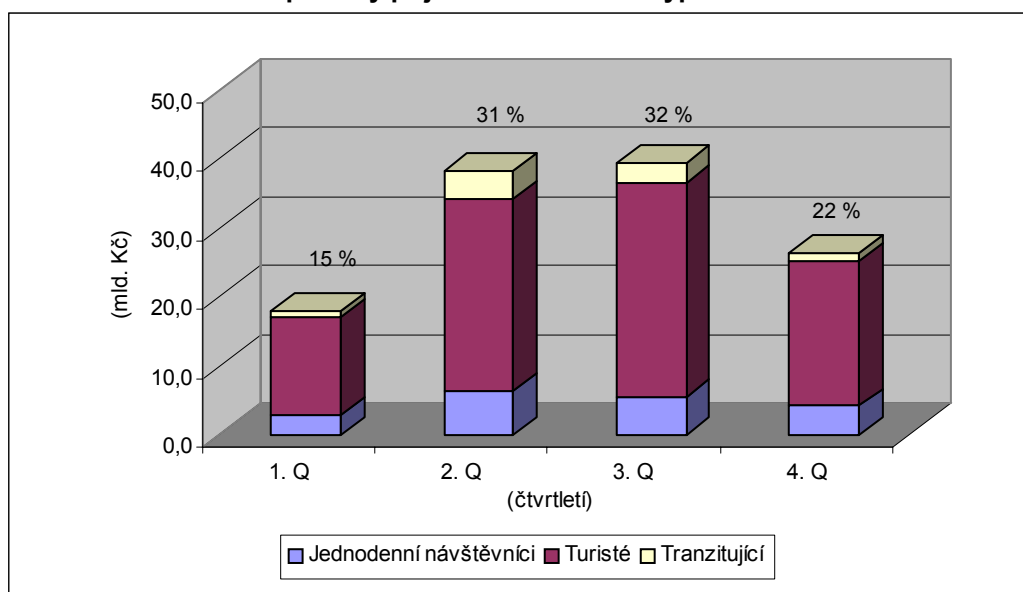
Tab. č. 5.2 Spotřeba příjezdového CR v letech 2003-2005
v mil. Kč/v %

	2003	2004	2005	2004/2003 ¹⁾	2005/2004 ¹⁾
Jednodenní návštěvníci	15 297	18 130	18 821	118,5	103,8
Turisté	78 560	91 225	94 079	116,1	103,1
Tranzitující	6 725	8 435	8 867	125,4	105,1
Návštěvníci celkem	100 582	117 790	121 768	117,1	103,4

1) Index změny v procentech

Většina finančních prostředků je utracena v letních měsících, kdy přicestuje nejvíce turistů. V letech 2003-2005 se podíl spotřeby realizované ve 3. čtvrtletí pohyboval trvale kolem třetiny celkových ročních příjmů. V roce 2005 činila spotřeba v tomto ročním období více než 31 mld. Kč. Oproti tomu nejméně finančních prostředků plyne do České republiky v 1. čtvrtletí roku (cca 15 % celkové spotřeby příjezdového CR v daném roce)

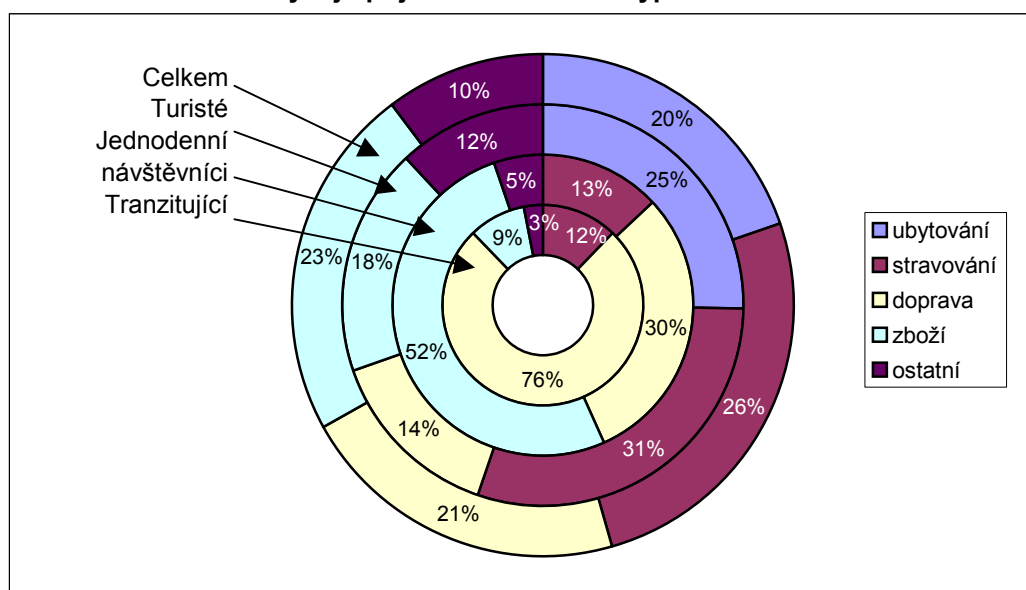
Graf č. 5.2 Struktura spotřeby příjezdového CR dle typu návštěvníka v roce 2005

Pozn. Údaj nad sloupcem vyjadřuje procentuální podíl daného čtvrtletí na celkové spotřebě příjezdového CR v roce 2005

Při pohledu na strukturu výdajů zahraničních návštěvníků (viz. Graf č. 5.3) je zřejmá odlišnost pro jejich jednotlivé skupiny. Turisté v roce 2005 vydali většinu finančních prostředků za stravování (36 %) a ubytování (25 %), logicky nižší vzhledem k delší době pobytu jsou u nich výdaje na dopravu. Jednodenní návštěvníci jezdí do České republiky především nakupovat, což potvrzuje převaha vynaložených prostředků v kategorii zboží (více než polovina). Relativně vyšší je u této skupiny návštěvníků rovněž podíl dopravních služeb (30 % v roce 2005) způsobený kratší dobou pobytu, kdy výdaje na dopravu hrají větší roli než u turistů. Specifické složení výdajů mají tranzitující návštěvníci. Ve struktuře jejich spotřeby převažují prostředky vydané na dopravu (každoročně více než tři čtvrtiny), především se jedná o výdaje za pohonné hmoty. Důležitou část nákladů tvoří rovněž ceny letištních poplatků a tax, které inkasuje Česká republika při leteckém tranzitu. Podíl tohoto produktu na spotřebě tranzitujících návštěvníků má rostoucí tendenci.

Graf č. 5.3 Struktura výdajů příjezdového CR dle typu návštěvníka v roce 2005

Pozn. Prostředky alokované do ČR se v kategorii „zájezd“ samostatně nevyčleňují

5.2 Domáci CR

Domáci cestovní ruch je významnou součástí odvětví CR ve většině zemí. Je indikátorem nejen ochoty rezidentů cestovat (a tedy svým způsobem indikuje atraktivitu území pro domácí návštěvníky), ale přeneseně ukazuje zároveň kupní sílu obyvatelstva či ochotu utrácet finanční prostředky za cestovní ruch ať již v České republice nebo v zahraničí. Výdaje rezidentů na CR totiž obsahují nejen výdaje při domácích cestách, ale i domácí výdaje na cesty do zahraničí.

V letech 2003-2005 vykonali rezidenti každoročně v tuzemsku více než 100 mil. cest mimo jejich obvyklé prostředí. V tomto počtu pravidelně převažovaly cesty jednodenních návštěvníků, kterých bylo absolutně nejvíce v roce 2005 (72 mil.). Jedná se jednak o cesty v tradičních formách cestovního ruchu (především za rekreací a zábavou), ale částečně jsou do jednodenních výletů zahrnuty rovněž cesty vykonané za účelem nákupu (podmínka opuštění obvyklého prostředí musí být samozřejmě i v tomto případě dodržena). Turisté realizovali ve všech třech letech více než 30 mil. cest ročně a jsou druhou nejpočetnější skupinou účastníků domácího CR. Cestují nejen za rekreací a sportem, ale v jejich případě nelze opomenout ani víkendové pobyty ve vlastním rekreačním zařízení či cesty za účelem návštěvy příbuzných a známých. Celkový počet přenocování u turistů od roku 2003 mírně klesal, průměrný počet přenocování se pak pohyboval mezi 3,2 a 3,5 noci na 1 cestu. Posledním vyčleňovaným typem cest v rámci domácího CR jsou cesty služební, jejichž počet ovšem v průběhu let vlivem různých faktorů nejvíce kolísá. Svým způsobem patří k cestám turistů, protože do cestovního ruchu jsou zahrnovány služební cesty alespoň s jedním přenocováním, přesto mají trochu odlišný charakter.

Tab. č. 5.3 Počet domácích cest a přenocování rezidentů v letech 2003-2005

v tis./v %

	2003	2004	2005	2004/2003 ¹⁾	2005/2004 ¹⁾
Jednodenní návštěvníci	64 565	71 904	72 116	111,4	100,3
Turisté	34 760	30 026	30 388	86,4	101,2
Služební cesty	2 801	3 168	2 173	113,1	68,6
Návštěvníci celkem	102 126	105 098	104 677	102,9	99,6
Přenocování celkem	118 628	113 807	106 761	95,9	93,8

1) Index změny v procentech

Výše spotřeby domácího CR dosahovala ve sledovaném období 2003-2005 vyrovnaných hodnot, přičemž ve všech letech přesáhla 95 mld. Kč. Mírné diference jsou patrné ve struktuře dle typu návštěvníka. Nejvyšší objem příjmů je vykazován z cestovního ruchu turistů a jejich výdaje jsou tak nejdůležitější složkou spotřeby domácího CR. Přesto relativní podíl na této spotřebě klesl z 62 % v roce 2003 na 60 % v roce 2005. Příčinou jsou především nižší výdaje rezidentů realizované v ČR při cestách do zahraničí. Potvrzuje se, že tento trend může být způsoben klesajícím podílem turistů, kteří cestují do zahraničí s cestovní kanceláří či agenturou, resp. se kvalitativně mění charakter poptávky po dovolené v zahraničí (včetně cestovních zvyklostí rezidentů). Rovněž zostřená konkurence na trhu služeb cestovních agentur nutí některé subjekty snižovat provizi na nezbytné minimum.

Stejně jako u příjezdového CR také v případě domácího CR je patrný nižší význam jednodenních návštěvníků ve finančním vyjádření než v počtu uskutečněných cest. Zatímco na celkovém počtu cest v roce 2005 dosáhl podíl této skupiny návštěvníků 69 %, její podíl na spotřebě domácího CR činil pouze 30 %.

V rámci služebních cest jsou do spotřeby zahrnuty jak finanční prostředky spojené s náklady na cestu, tak prostředky utracené během cesty včetně případných diet poskytnutých zaměstnavatelem. Forma služební cesty přitom není rozhodující a sledují se jak osoby samostatně výdělečně činné (podnikatelé), tak zaměstnanci (spotřeba v tomto případě obsahuje výdaje hrazené zaměstnavatelem, ale i osobní platby například za zakoupené dárky). Celkový objem finančních prostředků utracených na služebních cestách ve sledovaném období klesal a rovněž se snižoval podíl na celkové spotřebě domácího CR.

Tab. č. 5.4 Spotřeba domácího CR v letech 2003-2005¹⁾

v mil. Kč/v %

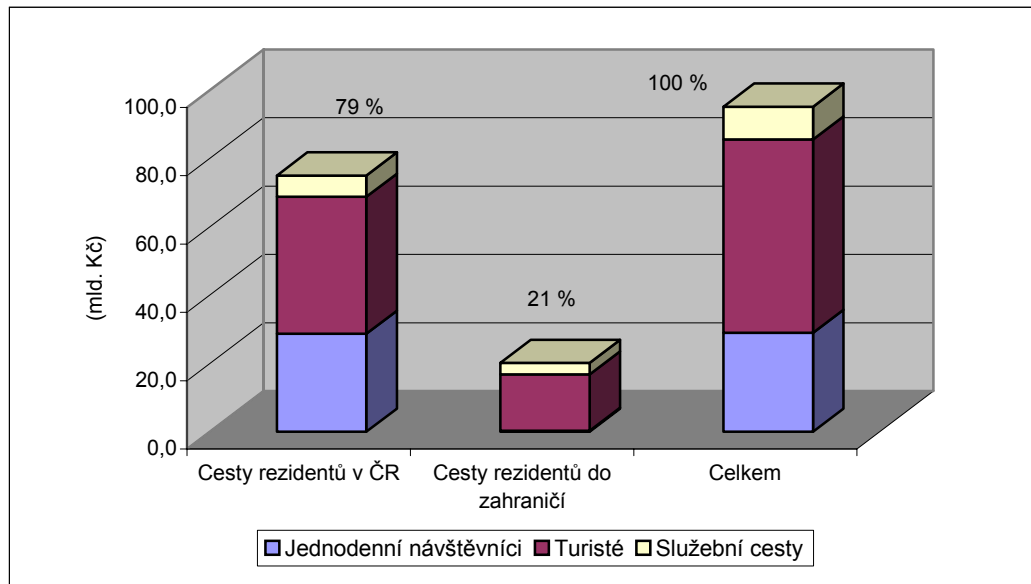
	2003	2004	2005	2004/2003 ²⁾	2004/2003 ²⁾
Jednodenní návštěvníci	24 352	27 852	28 903	114,4	103,8
Turisté	59 552	57 207	56 598	96,1	98,9
Služební cesty	11 399	10 232	9 602	89,8	93,8
Návštěvníci celkem	95 303	95 291	95 103	100,0	99,8

1) Výdaje rezidentů realizované v České republice

2) Index změny v procentech

Dle cíle cesty (tuzemsko nebo zahraničí) se struktura spotřeby domácího CR zvyšovala mírně ve prospěch cest rezidentů po České republice. Příjem z těchto cest totiž tvořil v roce 2005 zhruba 79 % domácího CR, zatímco v roce 2003 se podíl pohyboval okolo 75 %. Přesto domácí výdaje na zahraniční cesty zůstávaly dosti významné a v roce 2005 byly odhadnuty na 20 mld. Kč.

Graf č. 5.4 Spotřeba domácího CR v roce 2005 dle cíle cesty a typu návštěvníka

Pozn. První sloupec představuje výdaje realizované na cestách rezidentů v ČR, druhý sloupec představuje část výdajů rezidentů realizovaných v ČR při cestách do zahraničí. Údaj nad sloupcem vyjadřuje procentuální podíl na celkové spotřebě domácího CR.

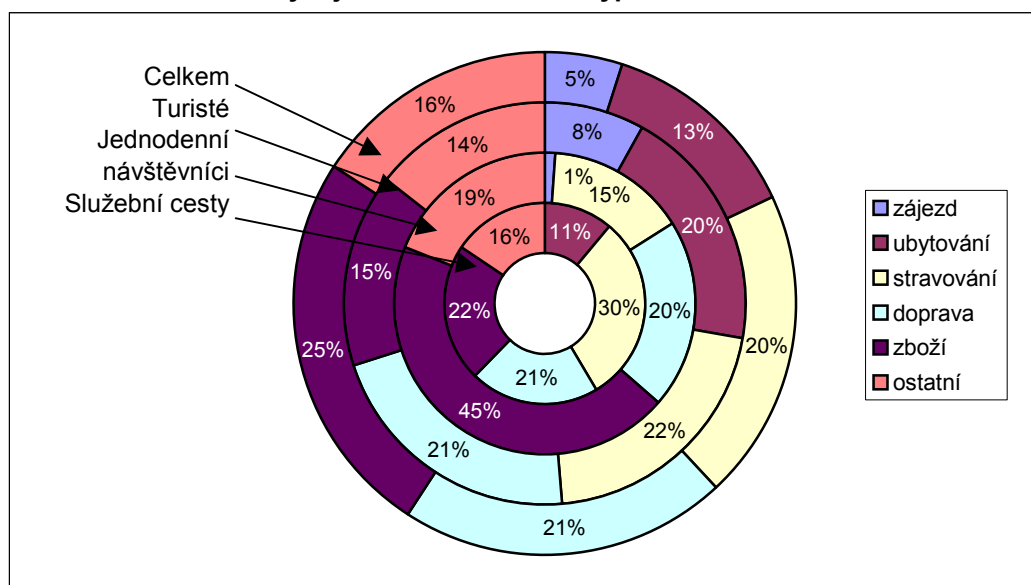
Spotřební koš výdajů odpovídá charakteru a cestovním zvyklostem na jednotlivých druzích cest. Turisté utratili v roce 2005 nejvíce finančních prostředků za stravování (22 %), dopravu (21 %) a ubytování (20 %). Zejména u dopravních služeb je spotřeba ovlivněna domácími výdaji na zahraniční cesty. Příkladem mohou být výdaje zaplacené za letenky tuzemským leteckým společností, pokud je návštěvník využije při své cestě do zahraničí, nebo pohonné hmoty zakoupené před jízdou za hranice ještě na území České republiky. Naopak u ubytování je spotřeba

domácího CR výhradně tvořena výdaji, které utratí rezidenti cestující v tuzemsku. Podle metodiky se totiž při překročení hranic stává realizovaná cesta cestou zahraniční. Výdaje za ubytování zahrnují rovněž tzv. imputované nájemné.

V případě jednodenních návštěvníků je stejně jako u příjezdového CR největší část výdajů utracena za zboží (45 % v roce 2005). Složení spotřebního koše je v případě výdajů u této skupiny návštěvníků nejvíce zatíženo konkrétním účelem cesty, za nímž je vykonána a který je v tomto případě velmi rozmanitý (návštěva příbuzných, nákupy, vyřizování na úřadech, projížďka na kole, návštěva kadeřníka atd.).

Ve struktuře spotřeby služebních cest převažují prostředky vydané za stravování (každoročně více než 30 %), následují výdaje za zboží a dopravu.

Graf č. 5.5 Struktura výdajů domácích CR dle typu návštěvníka v roce 2005

5.3 Výjezdový CR

Výjezdový CR shrnuje ukazatele popisující návštěvy a pobyt rezidentů mimo ekonomické území České republiky. Někdy je tato forma CR nazývána též pasivním CR, neboť z bilančního hlediska vlastně vyjadřuje pro naši ekonomiku odliv finančních prostředků.

V letech 2003-2005 realizovali rezidenti každoročně více než 10,5 mil. cest do zahraničí. Hlavní skupinou účastníků výjezdového CR jsou přítomní turisté, kteří v zahraničí zpravidla tráví svoji dovolenou. V roce 2005 nejčastěji směřovali na Slovensko (více než 20 % cest), do Chorvatska (16 %) a Itálie (11 %), následovalo Rakousko, Německo a Řecko. Z mimoevropských destinací byl největší zájem o cesty do Egypta a Tuniska (dohromady asi 6 % cest). Turisté celkově v zahraniční realizovali více než 50 mil. přenocování, průměrná délka pobytu dosáhla v roce 2005 zhruba 8,5 dne.

Počet jednodenních návštěvníků na zahraničních cestách ve sledovaném období klesal. V roce 2005 podnikli výletníci za hranice České republiky celkem 2,5 mil. cest, přičemž cílové destinace se logicky omezovaly pouze na sousední státy.

Nejmenší podíl na výjezdovém CR z hlediska počtu cest tvoří služební cesty (15 % všech zahraničních cest v roce 2005). Rezidenti na nich navštívili nejčastěji Německo (31 %) a Slovensko

(19 %), dále Itálii (8 %) a Rakousko (7 %). Počet přenocování na služebních cestách dosáhl v roce 2005 hodnoty téměř 5,9 mil., průměrný počet přenocování na 1 cestu byl pak 3,7 noci.

Tab. č. 5.5 Počet zahraničních cest a přenocování rezidentů v letech 2003-2005

v tis./v %

	2003	2004	2005	2004/2003 ¹⁾	2004/2003 ¹⁾
Jednodenní návštěvníci	2 969	2 951	2 503	99,4	84,8
Turisté	7 047	6 354	6 719	90,2	105,8
Služební cesty	1 554	1 540	1 567	99,1	101,8
Návštěvníci celkem	11 570	10 845	10 789	93,7	99,5
Přenocování celkem	64 818	54 743	56 396	84,5	103,0

1) Index změny v procentech

Výdaje rezidentů na cestovní ruch v zahraničí v letech 2003-2005 se trvale zvyšovaly, přičemž v posledním sledovaném roce se jejich hodnota přiblížila hranici 65 mld. Kč. Cestování do zahraničí se pro rezidenty ukazuje jako stále atraktivnější, jsou ochotni na něj vynakládat stále více prostředků. Zároveň tento fakt nepochybně svědčí o rostoucí koupěschopnosti rezidentů (a změně způsobu trávení dovolených a volného času). Do jisté míry se přitom mění samotná struktura výjezdového CR. Zatímco počet i výdaje jednodenních návštěvníků ve sledovaném období klesaly, poptávka se přesouvala k turistickým cestám.

Nízké výdaje jednodenních návštěvníků jsou přitom jistým specifickým spotřeby výjezdového CR obecně. V roce 2005 tvořily méně než 5 % všech finančních prostředků utracených na zahraničních cestách. Průměrné výdaje na 1 výlet dosáhly částky 1 153 Kč (pro rok 2005).

Turisté jsou nepochybně nejvýznamnější skupinou účastníků při cestách mimo ČR. Vykonají do zahraničí největší počet cest, na kterých zároveň realizují největší část spotřeby výjezdového CR. V roce 2005 tento podíl dosáhl 72 %, přičemž hodnota spotřeby se blížila 47 mld. Kč. Největší část výdajů připadá tradičně na letní měsíce (3. čtvrtletí), kdy se realizuje většina dovolenkových a prázdninových cest. Průměrné výdaje na 1 cestu v roce 2005 činily 6 943 Kč.

V případě zahraničních služebních cest je patrný nárůst jejich významu ve finančním vyjádření. Celkový objem finančních prostředků vydaných na zahraničních služebních cestách se v letech 2003-2005 postupně zvyšoval až na více než 15 mld. Kč. Zatímco na celkovém počtu cest podíl této skupiny návštěvníků v roce 2005 činil 15 %, podíl na spotřebě výjezdového CR dosáhl 24 %. Průměrná výše výdajů na jednu cestu dosáhla 9 770 Kč.

Tab. č. 5.6 Spotřeba výjezdového CR v letech 2003-2005¹⁾

v mil. Kč/v %

	2003	2004	2005	2004/2003 ²⁾	2004/2003 ²⁾
Jednodenní návštěvníci	4 202	3 295	2 887	78,4	87,6
Turisté	43 195	44 133	46 650	102,2	105,7
Služební cesty	14 889	15 219	15 307	102,2	100,6
Návštěvníci celkem	62 287	62 647	64 844	100,6	103,5

1) Výdaje rezidentů na cestovní ruch v zahraničí

2) Index změny v procentech

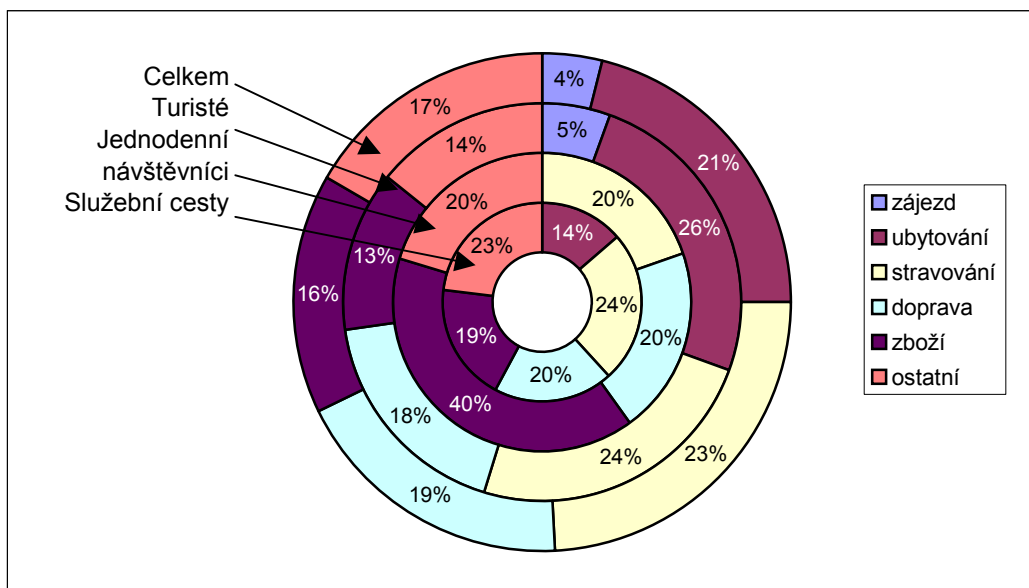
Při pohledu na strukturu spotřeby výjezdového CR (viz. Graf č. 5.6) se opět potvrzuje odlišnost v rámci jednotlivých skupin návštěvníků. Struktura výdajů celkem je nejvíce ovlivněna spotřebním

košem turistů. V něm tvoří zhruba polovinu výdaje za ubytování a stravování, významnou položkou nákladů zůstala v roce 2005 rovněž doprava. Její podíly jsou ovšem nižší vzhledem k delší době pobytu, navíc dopravní služby jsou často poskytovány českými dopravci. Nevstupují tudíž do spotřeby výjezdového CR, ale jsou součástí domácího CR.

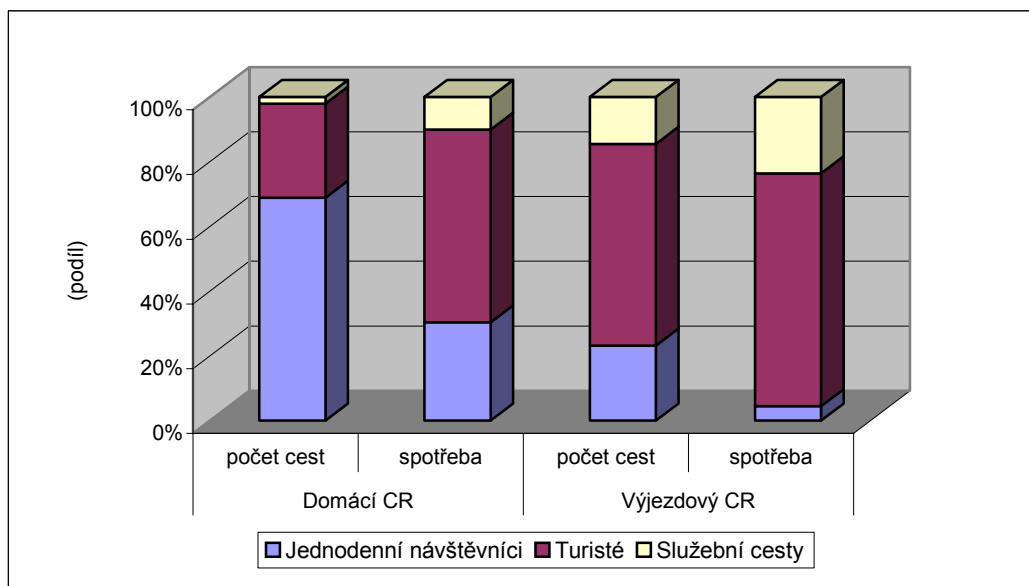
Jednodenní návštěvníci jezdí do zahraničí stále poměrně často nakupovat, a tak nejvíce finančních prostředků vydají právě za zboží. Ve všech sledovaných letech činil podíl zboží 40 % celkových výdajů, tři pětiny se dále poměrně rovnoměrně dělily mezi zbývající produkty spotřeby.

Specifické složení výdajů mají rovněž návštěvníci na zahraničních služebních a pracovních cestách. V jejich případě největší část spotřeby roce 2005 tvořily náklady na ubytování (24 %), ostatní výdaje (23 %) a dopravu (20 %).

Graf č. 5.6 Struktura výdajů výjezdového CR dle typu návštěvníka v roce 2005

Graf č. 5.7 Struktura počtu cest a spotřeby dle formy CR a typu návštěvníka v roce 2005

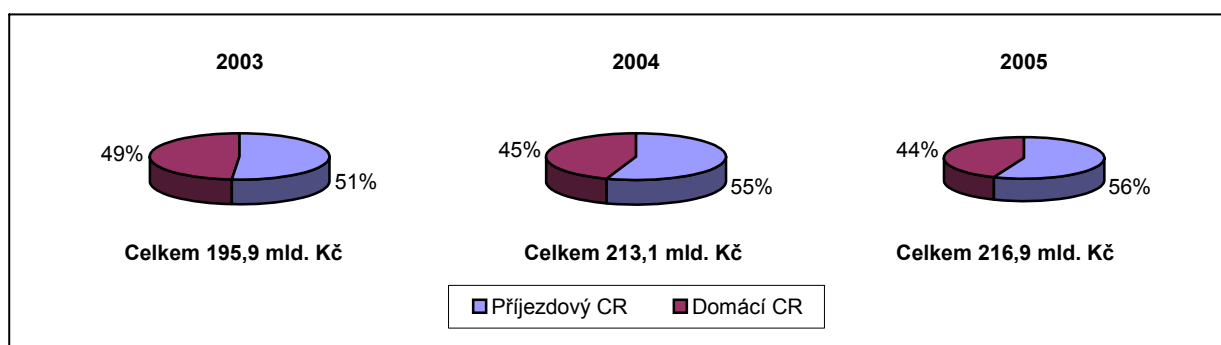

5.4 Vnitřní CR

Vnitřní CR představuje cestovní ruch rezidentů i nerezidentů na ekonomickém území České republiky. Je syntézou tabulek příjezdového a domácího CR a ve finančním vyjádření shrnuje příjmy z cestovního ruchu nerezidentů, výdaje rezidentů při domácích cestách a domácí výdaje na cesty rezidentů do zahraničí. Spotřeba vnitřního cestovního ruchu (v TSA tabulka T4) se tak stává hlavním souhrnným ukazatelem pro posouzení objemu přímé návštěvníkovy spotřeby v ČR.

V letech 2003-2005 se spotřeba vnitřního CR postupně zvyšovala a v posledním sledovaném roce dosáhla hodnoty téměř 217 mld. Kč. Z větší části tuto spotřebu tvořily příjmy z příjezdového CR, přičemž relativní podíl spotřeby nerezidentů rostl (viz. Graf č. 5.8). Spotřebu domácího CR oproti tomu charakterizoval pokles.

Graf č. 5.8 Struktura vnitřního CR v letech 2003-2005

Mezi roky 2003 a 2004 se hodnota spotřeby vnitřního CR zvýšila o 8,8 %, do roku 2005 pak o dalších 1,8 %.

Tab. č. 5.7 Spotřeba vnitřního CR a saldo CR v letech 2003-2005

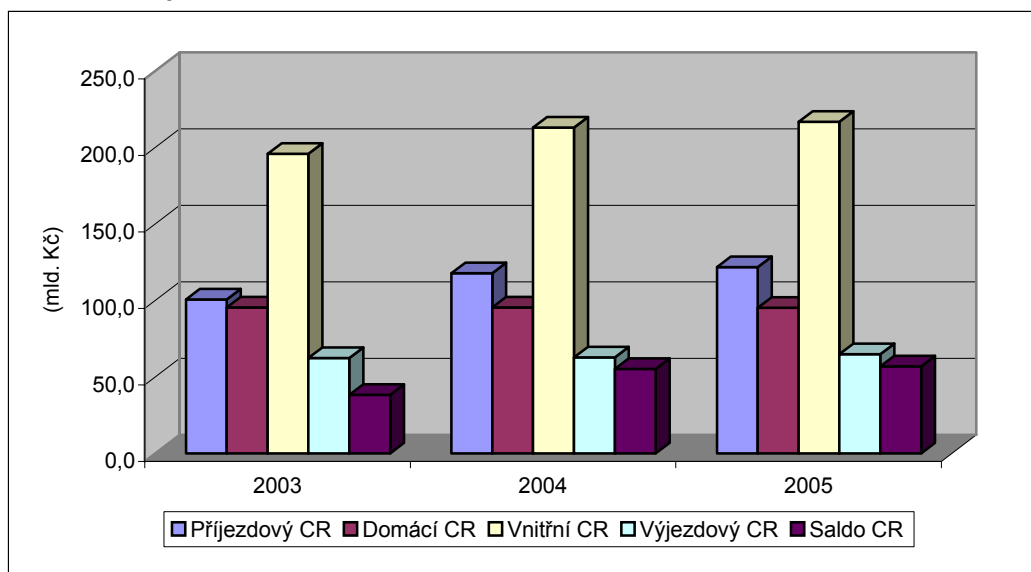
v mil. Kč/v %

	2003	2004	2005	2004/2003 ¹⁾	2005/2003 ¹⁾
Příjezdový CR	100 582	117 790	121 768	117,1	103,4
Domácí CR	95 303	95 291	95 103	100,0	99,8
Spotřeba vnitřního CR	195 886	213 080	216 870	108,8	101,8
Výjezdový CR	62 287	62 647	64 844	100,6	103,5
Saldo CR	38 296	55 142	56 924	144,0	103,2

1) Index změny v procentech

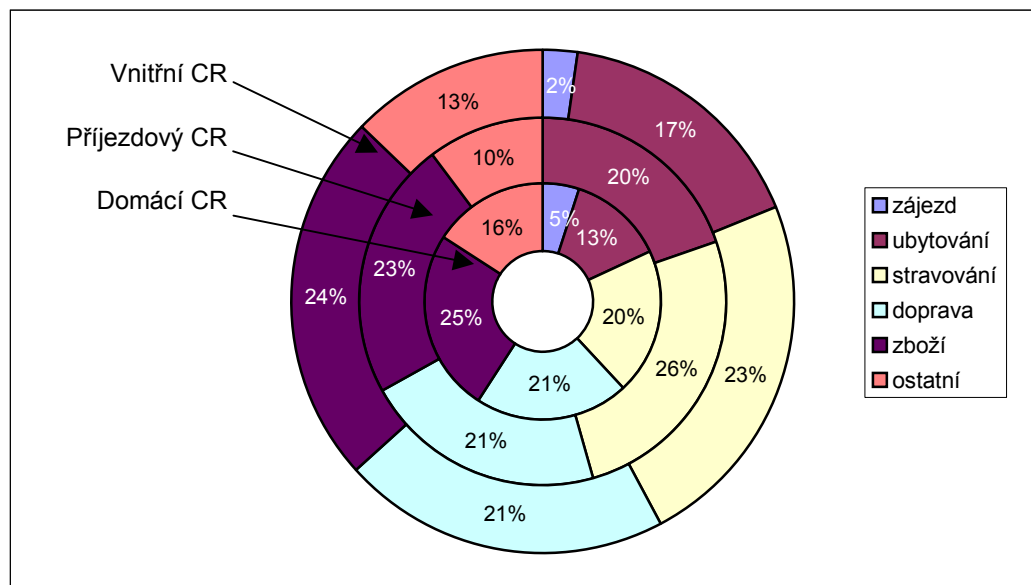
Do tabulky je pro přehlednost zařazena také spotřeba výjezdového cestovního ruchu, neboť při porovnání s příjmy z cestovního ruchu nerezidentů lze jednoduše vyjádřit saldo CR. Jedná se v podstatě o rozdíl objemu finančních prostředků mířících ze zahraničí do ČR a naopak, přičemž tento rozdíl vyjadřuje buď kladnou nebo zápornou platební bilanci CR v daném státě. Česká republika dosáhla ve všech letech sledovaného období velmi vysokého aktivního salda CR (v roce 2005 se hodnota blížila 57 mld. Kč), za což opět vděčí vysokým příjmům z příjezdového CR.

Graf č. 5.9 Spotřeba vnitřního CR a saldo CR v letech 2003-2005

Ve struktuře spotřeby vnitřního CR převládaly v roce 2005 výdaje na zboží (24 %), návštěvníci vynaložili nemalé finanční prostředky také na stravování (23 %) a dopravu (21 %). Podrobnější struktura spotřeby vnitřního CR dle jednotlivých produktů je obsažena v tabulkách nabídky (v TSA tabulka T6).

Graf č. 5.10 Struktura spotřeby vnitřního CR v roce 2005

Pozn. Prostředky alokované do ČR se v kategorii „zájezd“ samostatně nevyčleňují

Ze získaných podkladů vyplývá, že jeden zahraniční turista je pro spotřebu cestovního ruchu více než pětikrát přínosnější než jednodenní návštěvník (včetně tranzitujících) a podobná situace je i u domácích návštěvníků (při započtení účastníků služebních cest do turistů). Stejně tak je možné porovnat přínos rezidentů a nerezidentů pro spotřebu cestovního ruchu. Jednodenní nerezident je téměř pětikrát přínosnější než rezident a stejný násobek je i u nerezidentských a rezidentských turistů, kde je přínos ovlivněn nejen vyššími denními výdaji nerezidentů, ale i tím, že jejich cesty jsou v průměru o něco málo delší, než rezidentů. Aby vzrostla spotřeba vnitřního cestovního ruchu o 1 miliardu, bylo by zapotřebí zvýšit počet jednodenních nerezidentů zhruba o půl milionu nebo rezidentů o 2,5 milionu, či by muselo přijet téměř 100 tisíc zahraničních turistů nebo by se

na průměrně dlouhou cestu muselo vydat 500 tisíc domácích turistů, vše samozřejmě při zachování průměrné výše výdajů návštěvníků a průměrné délky pobytu u turistů počítané pro rok 2005.

5.5 Domácí nabídka CR

Strana nabídky se v TSA koncentruje do tabulek T5 a T6, které přehledně zobrazují výrobní účty odvětví CR a ostatních odvětví a po doplnění dovozu, daní a dotací přinášejí porovnání celkové domácí nabídky dle produktů se spotřebou vnitřního CR.

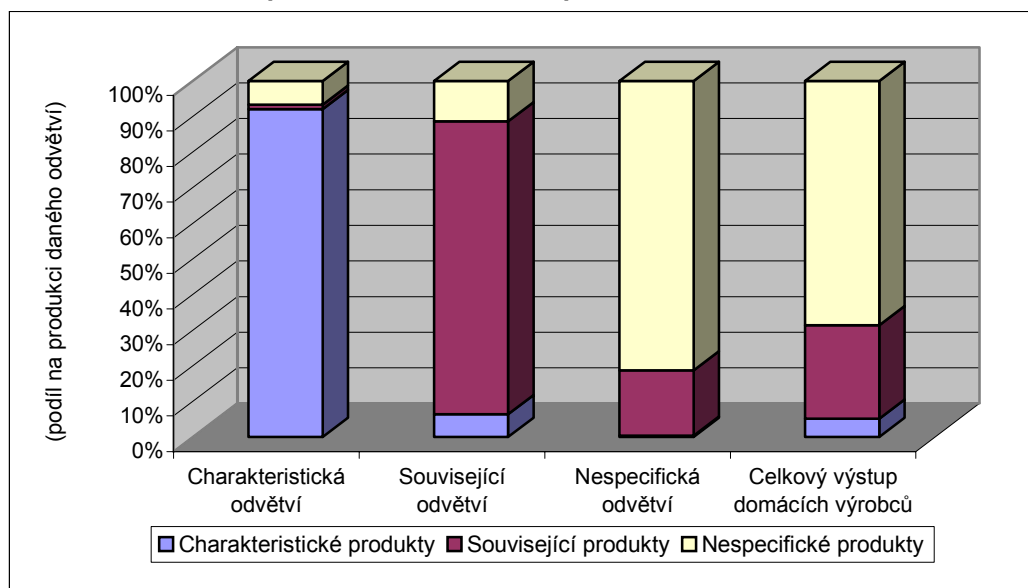
Celková produkce **odvětví charakteristických pro CR**¹⁴ se ve sledovaném období zvyšovala a v roce 2005 dosáhla hodnoty 325 mld. Kč. Nejvíce se na této produkci podílela odvětví: stravovací služby (27 %), služby cestovních kanceláří a agentur¹⁵ (13 %), sportovní a ostatní rekreační služby (13 %), ubytovací služby (10 %) a osobní letecká doprava (10 %). Je ovšem nutné znovu zdůraznit, že produkci odvětví charakteristických pro CR nelze zaměňovat s produkcí cestovního ruchu. Produkce charakteristických odvětví totiž vyjadřuje celkovou produkci těchto činností v národní ekonomice, přičemž není nutné, aby tato produkce byla spotřebována výhradně účastníky CR. Navíc se produkce charakteristických odvětví neskládá pouze z charakteristických produktů, i když jejich podíl je naprosto převažující (v roce 2005 cca 92 %). Vedlejší činnosti nejsou kupodivu zaměřeny do oblastí souvisejících odvětví (pouze 1 %), ale do nespécifických (7 %), na čemž se ale podílí pouze odvětví doplňkových služeb osobní dopravy.

Hodnota produkce **odvětví souvisejících s CR** přesáhla v roce 2005 hranici 1 bil. Kč a koncentrovala se do souvisejících produktů z 82 %. I v tomto případě platí (a více než u charakteristických odvětví), že v souvislosti s cestovním ruchem je spotřebovávána pouze menší část této produkce. **Odvětví nespécifická pro CR** představují v rámci národní ekonomiky největší objem produkce (6,1 bil. Kč v roce 2005) a svou strukturou produktů proto nejvíce ovlivňují strukturu celkového výstupu domácích výrobců ČR (viz. Graf č. 5.11). Zde je zapotřebí naopak upozornit, že ač se jedná o nespécifická odvětví, část jejich produkce s cestovním ruchem souvisí, pokud se jím některé podniky zabývají ve své vedlejší činnosti.

¹⁴ Viz. Tab. č. 3.2 v kapitole 3.4.2

¹⁵ Služby CK/CA obsahují z hlediska NÚ veškeré ceny nabízených produktů/služeb. Při vyjádření pouze marže těchto činností je podíl na produkci odvětví charakteristických pro CR výrazně nižší.

Graf č. 5.11 Domácí produkce dle odvětví a produktů v roce 2005

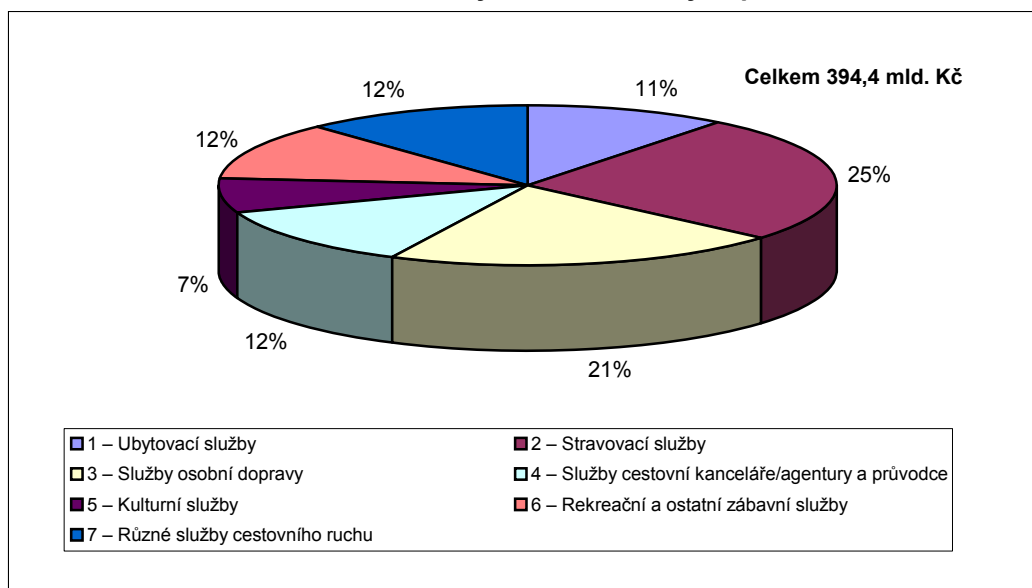

Při analýze výrobních účtů ekonomiky ČR z hlediska produktů (v tomto případě nezáleží na odvětví, v němž produkt vznikl) se produkty charakteristické pro ČR podílely na celkové výrobě České republiky v roce 2005 zhruba 5 %, výrobky související tvořily 26 % a zbytek připadl na výrobky a služby nespecifické pro ČR.

Pro vyjádření domácí nabídky je nutné celkový výstup produkce domácích výrobců navýšit o dovoz představující v rámci tuzemského národního hospodářství dodávky dovážených výrobků a služeb a započítat rovněž hodnotu daní snížených o dotace na produkty tuzemské produkce a z dovozu. Z hlediska metodiky TSA lze pro srovnání spotřeby vnitřního CR s nabídkou započítat dovoz pouze v případě souvisejících a nespecifických produktů CR. Dovoz charakteristických produktů představuje spotřebu mimo ekonomické území ČR (výjezdový cestovní ruch). Případy dopravních služeb v tuzemském národním hospodářství poskytovaných nerezidentskými výrobci nebo pojišťovací služby poskytované nerezidentskou společností pro vnitřní cestovní ruch nebyly z nedostatku konkrétních informací brány v úvahu.

Celková domácí nabídka (tj. domácí produkce, dovoz a saldo daní a dotací) se v období let 2003-2005 zvýšila v České republice téměř o pětinu a v posledním sledovaném roce přesáhla hodnotu 9,8 bil. Kč. Hodnota nabídky charakteristických produktů činila 394 mld. Kč. Z hlediska její struktury převládaly stravovací služby (26 %) a služby osobní dopravy (21 %), naopak nejmenší podíl patřil kulturním službám (7 %).

Graf č. 5.12 Struktura domácí nabídky charakteristických produktů CR v roce 2005

Porovnáním hodnot domácí nabídky (jinými slovy hodnot dodávek daného produktu) a spotřeby vnitřního CR v každé řádce tabulky T6 získáváme výsledný podíl cestovního ruchu na domácí nabídce daného produktu (tourism ratio – TR). Tento podíl je tím větší, čím více ve spotřebě daného produktu převažují účastníci CR nad běžnými spotřebiteli v rámci obvyklého prostředí. Pochopitelně se výše TR u jednotlivých produktů může měnit rovněž v časovém horizontu.

Tab. č. 5.8 Podíl CR na domácí nabídce dle produktů v letech 2003-2005

	2003	2004	2005	2005/2004 ¹⁾
A. SPECIFICKÉ PRODUKTY	7,5	7,3	7,0	-0,5
A.1 Charakteristické produkty	38,0	36,0	37,0	-1,0
1 – Ubytovací služby	86,3	86,3	86,9	0,6
2 – Stravovací služby	51,6	50,4	49,6	-2,0
3 – Služby osobní dopravy	51,8	49,4	47,1	-4,8
4 – Služby cestovní kanceláře/agentury a průvodce	100,0	100,0	100,0	0,0
5 – Kulturní služby	43,1	38,5	37,4	-5,7
6 – Rekreační a ostatní zábavní služby	9,5	8,8	10,0	0,4
7 – Různé služby cestovního ruchu	1,4	1,1	1,3	-0,1
A.2 Související produkty	2,8	2,7	2,6	-0,2
B. NESPECIFICKÉ PRODUKTY	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkem	2,4	2,3	2,2	-0,2

1) Index změny v procentních bodech

V období let 2003-2005 docházelo u většiny produktů k poklesu podílu CR na domácí nabídce. Největší pokles v procentních bodech lze pozorovat u kulturních služeb a služeb osobní dopravy, mírný nárůst naopak u ubytovacích či rekreačních a zábavních služeb (viz. Tab. č. 5.9). Logicky beze změny zůstal podíl u zřejmě nejcharakterističtějšího produktu CR – služeb CK/CA, kde ve všech letech byla produkce spotřebována pouze účastníky CR (tedy TR = 100%). Podíl CR pro všechny charakteristické produkty vyjádřené jako celek klesl z 38 % v roce 2003 na 37 % v roce 2005.

5.6 HPH a HDP ČR

Vyjádření podílu CR na tvorbě HPH a HDP je klíčovou částí TSA České republiky. Přidanou hodnotu cestovního ruchu lze definovat jako přidanou hodnotu vytvořenou jednotlivými charakteristickými odvětvími cestovního ruchu a ostatními odvětvími národního hospodářství k uspokojení spotřeby vnitřního cestovního ruchu. Přitom není podstatné, zda je veškerá výroba těchto odvětví nabízena návštěvníkům, v potaz se nebere ani stupeň specializace výrobního procesu.

Výpočet hrubého domácího produktu v cestovním ruchu vychází z vyjádření HDP tzv. výrobní metodou. V tomto vyjádření je celkový hrubý domácí produkt národního hospodářství roven součtu celkové přidané hodnoty vytvořené všemi výrobními činnostmi (v základních cenách) a čistých daní z produktů. Obdobně lze tedy stanovit výši hrubého domácího produktu vyvolaného návštěvníkovou spotřebou. Jedná se o součet celkové přidané hodnoty (v základních cenách) vytvořené všemi odvětvími k uspokojení spotřeby vnitřního cestovního ruchu a hodnoty čistých daní.

Přes zvyšování hodnot spotřeby vnitřního CR v letech 2003-2005 podíl cestovního ruchu na HPH a HDP České republiky mírně klesal. Nejvyšších hodnot dosáhl CR v roce 2003, kdy podíl na tvorbě HPH a HDP národní ekonomiky dosáhl shodné výše 3,4 %. V dalších letech byl již podíl na tvorbě domácího produktu vždy vyšší, což způsobil jednak rychlejší růst daní v cestovním ruchu oproti daním v celém hospodářství, jednak dynamičtější růst ostatních odvětví ekonomiky ČR oproti odvětví cestovního ruchu. V roce 2005 byl podíl HPH cestovního ruchu na celku již jen 2,8 % a podíl na HDP 3,1 %.

Tab. č. 5.9 Hlavní ukazatele národního hospodářství a CR v ČR v letech 2003-2005

v mil. Kč/v %

	2003	2004	2005	2004/2003 ¹⁾	2005/2004 ¹⁾
Produkce celkem (zc)	6 385 402	7 042 977	7 460 976	110,3	105,9
Mezispotřeba celkem (kc)	4 042 332	4 546 983	4 798 771	112,5	105,5
Hrubá přidaná hodnota (zc)	2 343 070	2 495 994	2 662 205	106,5	106,7
Daně mínus dotace	236 150	283 423	311 261	120,0	109,8
Hrubý domácí produkt	2 579 220	2 779 417	2 973 466	107,8	107,0
Spotřeba vnitřního CR	195 886	213 080	216 870	108,8	101,8
Podíl CR na HPH (v %)	3,4%	3,1%	2,8%	²⁾ -0,3	²⁾ -0,3
Podíl CR na HDP (v %)	3,4%	3,4%	3,1%	²⁾ 0,0	²⁾ -0,3

1) Index změny v procentech

2) Index změny v procentních bodech

(zc) Základní ceny

(kc) Kupní ceny

Uvedené podíly cestovního ruchu na hlavních makroekonomických ukazatelích České republiky v souladu s manuálem TSA-RMF vyjadřují tzv. přímý vliv cestovního ruchu. Tento vliv předpokládá přímý vztah mezi poskytovatelem produktu či služby a spotřebitelem (v tomto případě návštěvníkem). Aktivita účastníků cestovního ruchu nevyvolávají ale pouze potřebu vyrábět přímo spotřebovávané produkty, zvyšují potřebu vyrábět i jiné produkty, které přímo nespotebovávají (např. vybavení hotelů a restaurací, vozového parku pro železniční a autobusovou dopravu a mnoho dalších). Výpočty tzv. nepřímého vlivu cestovního ruchu vyžadují maticové operace, jejichž výsledkem jsou koeficienty komplexní spotřeby, kterými lze nepřímý vliv cestovního ruchu kvantifikovat. Vyčíslením nepřímého vlivu CR na ekonomiku ČR se ČSÚ bude teprve zabývat, pro roky 2003-2005 nebylo toto provedeno.